

IV.

NÁRODNOSTNÍ ŘÁD V REPUBLICE ČESKOSLOVENSKÉ.

(Stručný obraz československého národnostního
práva.)

Ráz národnostního řádu v republice Československé lze charakterisovati tak, že jeho budovatelé vycházeli z přesvědčení, že zásada, podle níž národnostní skupiny mají se státi subjekty veřejného práva, která v býv. monarchii se marně domáhala uplatnění, byla uplatněna, a zároveň konsumována, vytvořením řady států na půdě mocnářství. Tyto státy, mezinárodně ovšem bezprostřední, nastoupily na místo tolikráte dožadovaných národně kolektivních článků federalisovaného Rakouska.

Proto také národnostní řád právní v republice Československé byl postaven tak, že ústava, ani jiné zákony, zásadně neuznávají národnostních práv skupinových. Ani národ československý, ani národnosti ostatní, početně menšinové, nejsou subjekty nějakých kolektivních práv, jako jím jest na př. Podkarpatská Rus (také ne jako národnost, nýbrž jako územní celek se svým obyvatelstvem). Národ československý jest nepřímou ve svých právech chráněn garancemi trvání a bezpečnosti republiky, v níž má svoji faktickou převahu. Sám jako

skupina nemá — až na nepatrné výjimky — zvláštních práv. Nár. menšiny jsou chráněny, rovněž nepřímou, jednak zárukami určitých všeobecných občanských svobod (př. rovné volební právo s poměrným zastoupením), jednak specifickou ochranou národnostního charakteru svých příslušníků. Ani ony nemají zvláštního postavení skupinového. Vyvozovati nějaká taková práva národa československého nebo národnostních menšin buď z předmluvy k ústavní listině anebo z nadpisu její hlavy VI, jest mylné. Tato místa nemají nijakého konstitutivního významu. Nic nezřizují. Obsah, vlastní látka právní, jest obsažena pod nimi, a na tom záleží, co jest v ní obsaženo. Zde pak ani v celé listině ústavní, ani speciálně v její VI. kapitole, není o kolektivních právech národnostních skupin řečeno ničeho.

Národnostní právní řád u nás tedy poskytuje oprávnění jen jednotlivcům, byť i jako příslušníkům určitých kmenů nebo jazyků. Tento jeho ráz lze vzít na vědomí s povděkem nebo s protestem. Lze se s ním spokojovati, či se domáhati jeho změny směrem ke zkolektivisování národnostních skupin. Ale nelze o jeho dnešní podobě tvrditi právem něco jiného. Tak jak dnes jest, není na něm — s jedinou zmíněnou výjimkou, která ostatně (jak jsme již řekli) není také ryze národnostně právní — nic národnostně kolektivního.

Národnostní práva, obsažená v ústavě a jiných předpisech, jsou dvojího druhu: jsou to jednak předpisy spočívající na určitých přednostech pro příslušníky národa československého, jednak předpisy spočívající na zásadě naprosté národnostní rovnoprávnosti.

1. Do první kategorie přísluší především předpisy o užívání jazyků v oblasti veřejné moci. Základem jejich jest zákon jazykový (122/1920 Sb. z. a n.). Jazykový zákon zajisté nechtěl upravit veškeren jazykový styk na území republiky, nýbrž jen styk v oblasti, kde se uplatňuje veřejná moc. (Na rozdíl od

styku soukromého, obchodního a náboženského, pro který platí zásada naprosté rovnosti podle § 128 ústavní listiny.) Pro tento obor ponechala saint-germainská smlouva o ochraně menšin se Spojenci — jež jest v ústavě a zákony ji doplňujícími provedena — svým ustanovením o „oficiálním jazyku“ volnost ke vzniku určitých předností československého jazyka, a této možnosti jazykový zákon použil. Budtež tu vytčeny hlavní zásady jazykového práva, které bylo vybudováno na této principiální basi.

Československý jazyk jest oficiálním, státním jazykem republiky. Pojem „státního, oficiálního“ jazyka není však v jazykovém zákoně ani jinde přesně vymezen. Zákon podává sice výpočet jistých předností tohoto jazyka, ale výpočet ten není úplný.

Ústavní výbor revolučního Národního shromáždění vyjádřil svoji představu o postavení státního, oficiálního jazyka v důvodové zprávě k osnově zákona, kde se praví, že československý jazyk má býti sice obdařen přednostmi, „ne však přednostmi tak daleko jdoucími a míru skutečné potřeby přesahujícími, jakých požíval fakticky jazyk německý v Rakousku a právně jazyk maďarský v Uhrách“.

Československý jazyk jest jazykem, v němž se děje úřadování všech soudů, úradů, ústavů, podniků a orgánů republiky, v němž se konají jejich vyhlášky a zevní označení. Co však zde dlužno zase rozuměti „úřadováním“? Je to jakýkoliv úkon těchto vyjmenovaných orgánů? Zajisté nikoliv. Úřadováním dlužno rozuměti ony akty státních orgánů, jimiž se uplatňuje určitá nadřízenost, ať už nadřízenost vyplývající z vrchnostenského postavení státu a jeho orgánů navenek, vůči veřejnosti, ať už uvnitř organisace státní administrativy z důvodu služební nadřízenosti a podřízenosti.

Československý jazyk je podle jazykového zákona jazykem,

v němž je upraven hlavní text státovek a bankovek, jest jazykem, jehož užívá branná moc při velení a jako jazyka služebního. Též samosprávné úřady, zastupitelské sbory a veškeré veřejné korporace ve státě jsou povinny přijímati ústní i písemná podání, učiněná v jazyku československém, a vyřizovati je; v jejich schůzích a poradách jest ho vždy možno užívati. Návrhy a podněty v něm učiněné se musí státi předmětem jednání. Bližší a podrobné provedení těchto stručných zásad stalo se pak některými speciálními předpisy, jež tu nehodláme rozváděti.

Zvláštní přednost pro československý jazyk zavedl článek 99. vládního nařízení k ústavnímu jazykovému zákonu stanovící, že politický úřad může uložit, žádá-li toho veřejný zájem, korporacím (rozuměj i soukromým) nebo i jiným osobám, aby tam, kde něco oznamují veřejnými vyhláškami nebo označují nápisy pro potřebu obecnosti nějakou věc, určenou k veřejnému užívání, použily také jazyka československého; úřad může tu ustanoviti také úpravu a umístění československého textu. Pokud by se chtělo z tohoto ustanovení vyvozovati, že je možno nařizovati přednosti čsl. jazyka v oboru oněch styků soukromoprávních, o nichž mluví § 128 úst. l. (viz dále), znamenalo by to, že mu připisujeme význam, který je v odporu s ústavní listinou.

Ostatní předpisy, pokud vyhrazují nějaké přednosti československému národu resp. jeho příslušníkům, lze rozvrhnouti takto:

Především jsou to některé další jazykové normy, které — k dalšímu provedení jazykového zákona či alespoň v jeho duchu — upravují užívání jazyka v jednotlivých speciálních oblastech: Tak jednacím řádům poslanecké sněmovny a senátu Národního shromáždění (Sb. z. a n. 325/1920 a 326/1920), podle nichž jest československý jazyk jazykem, jehož při výkonu

svých funkcí užívá předseda a místopředsedové sněmoven, výborů a komisí, zpravodajové, zapisovatelé, pořadatelé a sněmovní kancelář a — pokud nechtějí užití řeči své národnosti — i členové sněmoven. Originál zprávy presidenta republiky pro Národní shromáždění jest rovněž československý. — Podle zákona o názvech měst, obcí, osad a ulic, jakož i označování obcí místními tabulkami a číslování domů (Sb. z. a n. 266/1920) a příslušného vládního nařízení k tomuto zákonu (Sb. z. a n. 324/1921), zavádí se pro každé město, obec a osadu úřední jméno, které si vytvořil jazyk československý; názvu musí býti užíváno všemi státními a veřejnými úřady vůbec, jakož i ve styku s nimi. Tento zákon má některé přednosti pro čsl. jazyk i při pojmenování ulic a veřejných míst. Dále sem spadá ještě na příklad jednacích řádů ústavního soudu (Sb. z. a n. 255/1922), jenž stanoví za jednacích jazyk tohoto tribunálu řeč československou; zákon o akciové bance cedulové (Sb. z. a n. 347/1920 a 102/1925), podle něhož má tato banka vnitřní úřední řeči a jednacím jazykem svých valných hromad, jazykem vyhlášek, nápisů a hlavního textu bankovek řeč československou. — Tato řeč je podle zákona, jímž se upravuje vyhlašování zákonů a nařízení (Sb. z. a n. 500/1921) a podle vládní vyhlášky o úředních listech československého státu (Sb. z. a n. 4/1920) rovněž jazykem autentického textu zákonů, nařízení a vládních vyhlášek, jest dále podle zákona o státní vlajce, státních znacích a státní pečeti (Sb. z. a n. 252/1920) jazykem hlavního textu státní pečeti. Konečně má československý jazyk povahu povinného vyučovacího předmětu na jinonárodních školách občanských a středních a může býti zaveden takto i na školách obecných podle zákona, jímž se mění a doplňují zákony o školách obecných (Sb. z. a n. 226/1922) a podle zákona, jímž se upravuje vyučování jazyku státnímu, jakož i jazykům národních menšin na školách středních a ústavech učitelských (Sb. z. a n. 137/1923).

Kromě toho byly vyhrazeny některými vnitrostátními předpisy českosl. národu nebo jeho příslušníkům přednosti povahy „čestné“.

Sem patří ustanovení postihující příkoří spáchaná na čs. národě neb jeho příslušnících za války. Tak na př. převzetí velkého pozemkového majetku osob, které se hrubě provinily proti československému národu ve světové válce, mělo být provedeno podle záborového zákona (Sb. z. a n. 215/1919) bez náhrady, ale zákon náhradový (Sb. z. a n. 329/1920) upustil od této zásady. — Vojenským osobám z povolání, jimž se do jednoho roku po návratu ruských legií do vlasti po provedeném šetření dokázalo, že poškodily za války buď československý národ neb jeho příslušníky jednáním, svědčícím o jejich zášti proti československému národu, nebo že se snažily pronásledováním československého národa nebo jeho příslušníků nabýti zvláštních osobních výhod a prospěchů, bylo odepřeno odbytné, přiznané jinak nepřevzatým vojenským gázistům. Ani toto čestné oprávnění nemění podstatu národnostního práva československého. Ani ona nečiní z národa československého právní subjekt, stejně jako jej — anebo národnostní menšiny — jím nečiní na př. § 14, odst. 5 zákona na ochranu republiky (viz doleji).

Obsahují-li přece tyto předpisy něco více nežli ryze individuální ochranu, jsou tím, co jsme nahoře nazvali nepatrnými výjimkami. A nezapomeňme, že hlavní z nich, týkající se národa československého, buď nebyly provedeny nebo byly již zkonsumovány, takže nemají dnes praktického významu.

Přednostem jazyka československého odpovídá určité — v širší neb užší míře — garantované právní minimum pro jazyky menšinové. V tom ohledu rozeznává jazykové právo československé dvě teritoriální sféry: území oněch soudních okresů, v nichž občané jiného nežli československého jazyka

nečinili při posledním soupisu lidu ani 20% přítomných státních občanů. Území toto platí pro styk s orgány veřejné moci za jednojazyčně československé. Vznikne-li věc na území jednojazyčně československém, jedná se o ní tedy jenom v jazyku tomto, ať strany jsou jakékoliv jazykové příslušnosti. Tento uzavřený charakter jednojazyčného území není pro strany valně tíživý, protože zde není kompaktních jazykových menšin, nýbrž jen menšiny více méně diasporické, jejichž příslušníci jsou celým životem v prostředí téměř jednojazyčně československém vedeni k tomu, aby si státní jazyk osvojili. Kromě toho zde žijí vůbec jen zlomky národnostních menšin jazykových.

Ostatní území republiky lze nazvati „menšinovým“ v tom smyslu, že na něm mají jazyky národnostních menšin svá práva vedle jazyka československého.

Abyste mohlo dojít k užití menšinového jazyka, musí býti k „menšinovému území“ trojnásobný vztah: jednak se musí příslušnost orgánu státní moci, jenž se má v daném případě věci obírat, prostírat i nad tímto územím, jednak projednávaná věc musí na tomto území míti svůj původ. Musí tu býti konečně i vztah osobní: strana musí býti příslušníkem téhož jazyka, pro který jest ono území kvalifikováno jako území menšinové.

Rozsah užívání menšinového jazyka jest dán za těchto předpokladů nárokem příslušníků menšin, aby jejich podání byla přijímána soudy a úřady republiky v jejich jazyku a vyřizována vedle státního i v jazyku jejich, po případě pouze v jazyku jejich. (Možnost posléze řečená je vybudována cestou nařizovací tak, že u soudů a úřadů, jichž působnost je omezena pouze na jediný okres soudní, ve kterém jsou alespoň dvě třetiny státních občanů příslušníky jazyka menšiny, a u instancí jim bezprostředně nadřízených, jest užívati při vyřizování vůči příslušníkům menšinového jazyka pouze tohoto jazyka.) I když

soudy, úřady a orgány republiky jednají z vlastního podnětu, nikoli na základě podání strany, mají užití také, či výhradně jazyka menšiny podle týchž zásad. Ústní jednání u takových úřadů a v takových věcech se děje s příslušníky jazyka menšin jen v jejich řeči. Na „menšinovém území“ (to jest v okresích s kvalifikovanou národní menšinou) jest použití při vyhláškách soudů, státních orgánů a úřadů a při jejich zevních označeních také jazyka národní menšiny.

Tato možnost uplatnění menšinových jazyků pozůstává ovšem pro projednání od nejnížší až do nejvyšší instance, tedy i u soudů a úřadů ústředních.

Z ostatních předpisů, které garantují jazykům menšin určitou ochranu, budtež uvedeny:

Jednací řády sněmoven Národního shromáždění připouštějí, aby členové, kteří jsou národnosti německé, ruské (maloruské), maďarské a polské konali své projevy v jazyku své národnosti, nechtějí-li použití jazyka československého, aby podávali návrhy, dotazy a interpelace ve své řeči a aby skládali slib ve svém jazyku. Širší možnosti pro užívání menšinových jazyků státními občany zavedly předpisy o jazykové praxi zemských a okresních zastupitelstev, obecní samosprávy místní atd. —

*

Lze tedy říci, že v oblasti styků státních občanů s orgány státní moci není uskutečněn princip rovnoprávnosti, nýbrž že tu jest dána jistá přednost jazyku československému. Přednost záleží jednak v tom, že na území jednojazyčně československém nemůže se zároveň vedle tohoto jazyka uplatniti jazyk jiný, jednak v tom, že na území kvalifikovaném jako „menšinovém“ (tedy na území okresů, kde menšiny tvoří aspoň 20% státních občanů) může užití jazyka menšinového jen jeho příslušník a ne

těž občan, který jest příslušníkem jazyka státního, kdežto příslušník menšiny má volbu, užití jazyka státního či svého menšinového. Rovněž v oblasti působení místní a odborné samosprávy jazyk československý požívá přednostního postavení.

Přednosti pro občany národnosti československé, které nejsou rázu jazykového, předpokládají také §§ 131 a 132 úst. list. Podle nich v městech a okresích, v nichž je usedlý „značný zlomek“ československých příslušníků jiného jazyka než českého, poskytne republika přiměřené možnosti zajišťující, aby dětem těchto československých příslušníků dostalo se vyučování v jejich vlastní řeči. A dále v těchto městech a okresích bude zabezpečen menšinám slušný podíl v požitku a použití částek, které mají býti vynaloženy na výchovu náboženství neb lidumilnost z veřejných fondů podle rozpočtu státního, rozpočtů obecních neb jiných. To znamená, že tato ochrana, poskytnutá jen občanům národnostní příslušnosti menšinové, předpokládá, že občanům národnosti československé bude veřejná moc tyto potřeby obstarávati samozřejmě a především. (To je ovšem hledisko ryze formální konstrukce právního řádu. Fakticky, co do skutečné školské a kulturní organizace nár. menšiny, zejména národnost německá, jsou — jak jsme viděli v kapitole II. — vybaveny v proporci stejné jako národ československý.)

V těchto předpisech ústavy bývá někdy spatřován příkaz ústavy, aby pro záležitosti, které v nich jsou vyjmenovány, byla organisována kulturně sociální národní autonomie menšin v Československu. Tak tomu však není. Jest pravda, že při provedení jich *mohlo by* se použití různých zařízení takové autonomie; ale předpisu lze učiniti zadost i prostým zachováním poměrného klíče při dotování těchto účelů z veřejných prostředků, aniž by k organizaci nár. autonomie došlo.

Uhrnem tedy lze říci, že přednosti občanů národnosti česko-

slovenské spočívají jednak v řadě předností v užívání jazyka československého v oblasti výkonu veřejné moci; jednak v tom, že veřejné vyučování se má díti v zásadě (z níž ovšem jsou široké výjimky) tímto jazykem; a že ústava pokládá za přirozené a samozřejmé, že veřejné prostředky, určené k účelům výchovným a humanitním, mají sloužiti (opět až na výjimky vyměřené velice široce a dalekosáhle) prospěchu tohoto národa (přednosti účinné). Dále spočívá přednost občanů čsl. národnosti v tom, že jisté právní důsledky byly spojeny s akty hrubé nevládnosti, spáchanými vůči tomuto národu resp. jeho příslušníkům bez vnější nutnosti, anebo že se vymáhá jistý respekt pro historii, city a vnější vztahy národa československého (přednosti čestné).

2. Ostatní národnostně právní předpisy spočívají na principu rovnosti národnostních práv občanů kmenové příslušnosti československé a menšinové. Tak ústavní listina zaručuje všem bez rozdílu rovnou ochranu proti násilnému odnárodňování (§ 134) a všem obyvatelům republiky zajišťuje ve stejných mezích jako jejím státním příslušníkům naprostou ochranu života a svobody (§ 106). Úchytky od této zásady jsou přípustny jen, pokud to dovoluje právo mezinárodní. Speciální rovnost československých státních občanů, tedy užší kategorie osob nežli jsou obyvatelé Československa, se vztahuje podle ústavní listiny (§ 128, 130) na požívání stejných práv občanských a politických, na přístup do veřejné služby, k úřadům a hodnostem a k výkonu jakékoli živnosti nebo povolání, jakož i na volné užívání jakéhokoli jazyka — v mezích všeobecných zákonů — ve stycích soukromých a obchodních, v tisku, v jakýchkoli publikacích, veřejných shromážděních a ve stycích náboženských; dále i na stejné právo zakládati, řídit a spravovati vlastním nákladem (tedy soukromě) podle všeobecných zákonů ústavy lidumilné, náboženské a sociální,

školy a jiné ústavy výchovné a užívati v nich svobodně svého jazyka.

Mezi ostatní vnitrostátní normy patří především trestní ochrana národnosti: Kdo veřejně popuzuje k násilnostem nebo k jiným nepřátelským činům proti jednotlivým skupinám obyvatelů pro jejich národnost, jazyk nebo rasu, trestá se za přečin tuhým vězením od jednoho měsíce do jednoho roku. Kdo veřejně popuzuje k zášti proti jednotlivým skupinám obyvatelů pro jejich národnost, jazyk nebo rasu, trestá se za přečin vězením od čtrnácti dnů do šesti měsíců. Kdo veřejně popuzuje k násilnostem nebo k jiným nepřátelským činům proti jednotlivci pro jeho národnost, jazyk nebo rasu, trestá se za přečin vězením od osmi dnů do tří měsíců. Stejně se trestá, kdo hanobí veřejně surovým nebo hrubým způsobem národ nebo národní menšinu tak, že to může snížit vážnost republiky nebo ohrozit obecný mír v republice nebo její mezinárodní vztahy (§ 14 zákona na ochranu republiky, Sb. z. a n. 50/1923). Tato trestní ochrana chrání všechny národnosti stejně, a chrání nejen domácí občany, nýbrž i cizí příslušníky. Kromě toho jest předpisem trestu chráněna národnost proti útisku (§ 1 zákona proti útisku a na ochranu svobody ve shromážděních, Sb. z. a n. 309/1921).

Princip národnostní rovnosti pronikl též v civilní ochraně proti propuštění z práce, které nastalo následkem národnostní příslušnosti zaměstnancovy, a to v zákoně o závodních výborech (Sb. z. a n. 330/1921).

Důsledkem národnostní rovnoprávnosti jest též ochrana dítěte proti odnárodňování pomocí veřejného obecného školství. Tato ochrana — bez ohledu na to, o kterou národnost jde — byla zavedena na Moravě zemským zákonem (tak zvaný zákon Perkův 4/1906, oddíl II, § 20), který byl převzat do československého právního řádu a který stanoví, že do obecných

škol směji zpravidla býti přijímány toliko dítky, jež jsou vyučovací řeči znalé. Tento znak jazykové znalosti jest však, jak stálá judikatura nejvyššího správního soudu zastává, jen pomůckou pro určení národnosti dítěte.

3. Prvky národnostní rovnoprávnosti obsahují také fragmenty národnostní samosprávy, které jednak zůstaly v právu československém z předválečného zemského zákonodárství českého a moravského, jednak byly zavedeny nově zákonodárstvím předpřevratovým. Podle tohoto principu — jak jsme viděli v kapitole III. — se spravují v Čechách a na Moravě národní školství pomocí místních, okresních a zemských školních rad národnostně sekciovovaných (český zemský zákon 17/1873 a 46/1890 a moravský zemský zákon 4/1906). Tyto zákony byly republikánským zákonodárstvím změněny potud, že tak zvané menšinové školy — to jest školy zřízené pro národnostní menšiny v obvodu školní obce (menšinou v tomto smyslu mohou býti i občané čeští či slovenští ve školní obci německé nebo maďarské) — jsou vyňaty ze správy národnostně sekciovovaných školních rad a mají vlastní orgány. Viz zákon o školách národních a soukromých ústavech vyučovacích a vychovávacích (Sb. z. a n. 189/1919) a zákon, jímž se upravuje správa školství (Sb. z. a n. 292/1920).

Dále pak, pro případ uskutečnění župního zřízení v Čechách a na Moravě, měly nastoupiti na místo zemských a okresních školních rad župní školní rady; tyto župní školní rady by nebyly bývaly rozděleny podle národnosti, ale národnosti župy by byly v těchto župních radách poměrně zastoupeny. Okresní školní rady byly sice již zrušeny, ale jejich působnost přešla podle vládního nařízení o zrušení okresních rad školních a zřízení okresních výborů školních (Sb. z. a n. 608/1890) na prozatímní okresní školní výbory, v nichž jest zavedeno zastoupení učitelstva i občanstva poměrně podle národnosti. Místní školní

rady pak byly reorganisovány vládním nařízením o místních radách školních a o místních výborech školních (pro školy menšinové) (Sb. z. a n. 605/1920) tak, že národnostní sekcionování jest možné, ne však nutné a jest o něm rozhodnouti od případu k případu. Zde tedy šel vývoj právního řádu proti oněm prvkům národnostní samosprávy, které jsme převzali ze zemského zákonodárství bývalého Předlitavska. Ovšem, tyto úpravy mají vesměs ráz zatímní; a to tím spíše, že župní zřízení politické správy bylo nyní nahrazeno zřízením zemským, jehož reorganisačním zásadám nebyla školní správa dosud přizpůsobena.

Podobně bylo zachováno v Čechách i na Moravě národnostně oddělené spravování některých věcí z oboru zemědělské správy, zavedené zemskými zákony, o nichž byla řeč rovněž v kap. III. (český zemský zákon 20/1891 a moravský zemský zákon 40/1897). Na území celé republiky jest spravována podle zásady národnostní samosprávy agenda veřejných knihoven obecních (podle zákona čís. 430/1919 a vládního nařízení čís. 607/1919). Politickým obcím jest tu uloženo zakládati veřejné knihovny s četbou vzdělávací i zábavnou, ale pro jejich řízení a správu je zříditi zvláštní knihovní radu. V politických obcích s národnostními menšinami (tím rozumějme menšinu v obci, tedy na příklad i menšinu československou v obci německé nebo maďarské) se má zříditi též pro menšinu zvláštní knihovna nebo zvláštní oddělení knihovny všeobecné, jestliže tato menšina vykazuje aspoň 400 osob podle posledního sčítání lidu, po případě, když je v této obci veřejná menšinová škola. Náklad na knihovnu má býti úměrný poměru mezi národnostmi v obci.

Budiž konstatováno, že ani v oněch zůstatcích zákonodárství předpřevratového, ani v nových normách republikánských nelze spatřovati realizování nějakých národnostních kolektivit.

Národnostní autonomie v tom smyslu to není; jest to spíše jen odborná národnostně oddělená správa určitých záležitostí. Tak jako na př. místní samospráva obcí s německým obyvatelstvem také netvoří z těchto obcí nějaká specifická národnostní kolektiva.

4. Posléze ovšem nelze dosti dobře zdůrazniti význam rovnosti v užívání práv politických (aktivního i pasivního práva volebního atd.) pro platformu národnostní politiky v našem státě. Co náš právní řád znamená v tom směru, na př. pro národnost německou, o tom jsme se už zmínili v kapitole II.